

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2005

Πολιτικό φθινόπωρο

Του ΝΙΚΟΥ ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗ

Δεν θα περίμενε κανείς ότι το βιβλίο του Κώστα Σημίτη *Πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα, 1996-2004* (εκδόσεις Πόλις) θα ήταν το εκδοτικό γεγονός του φθινοπώρου (5.000 αντίτυπα σε μιάμιση ημέρα). Και δεν θα το περίμενε κανείς γιατί, σε μια κοινωνία που αντιλαμβάνεται

την πολιτική ως παιχνίδι εξουσίας, πελατειακή υπόθεση ή καραμπόλα του αφρού, το βιβλίο του Σημίτη είναι καθαρά πολιτικό (για να θυμηθούμε την Καθαρή Ποίηση του Πολ Βαλερί). Το βιβλίο έτυχε ήδη μιας πρώτης ανάγνωσης, περισσότερο εύκολης, περισσότερο «δημοσιογραφικής», η οποία, από μian άποψη, υπαγορεύτηκε από την ανάγκη της δημοσιότητας. Τα Ιμια, οι ευθύνες των υπουργών και των αξιωματούχων, η υπόθεση Οτσαλάν και η αδυναμία ελέγχου των μυστικών υπηρεσιών, η αποτυχία του «εκλεκτού» του Σημίτη Γιώργου Παπανδρέου στις εκλογές είναι ορισμένες από τις σελίδες του βιβλίου που έλαβαν διαστάσεις προκλητικής αποκάλυψης.

Πέρα από την απατηλή δημοσιότητα όμως, σε ένα δεύτερο επίπεδο ανάγνωσης, το βιβλίο του Σημίτη αποδεικνύεται εξαιρετικά σημαντικό. Πολλά μπορούμε να επισημάνουμε. Πριν από όλα το πυκνό τρίτο κεφάλαιο που επιγράφεται «Πολιτικό σύστημα και πολιτικό περιβάλλον» και όπου ο πρώην πρωθυπουργός διατυπώνει τις σκέψεις του για την «τέχνη του κυβερνάν». Στην ελληνική πολιτική βιβλιογραφία σπανίζουν τέτοιες σελίδες – ίσως και να μην υπάρχουν, πολύ περισσότερο που ο Σημίτης δεν θεωρητικολογεί αλλά εφαρμόζει αυτή την «τέχνη» στις συγκεκριμένες συνθήκες της κοινωνίας. Ο εθνοκεντρισμός, ο λαϊκισμός, ο τοπικισμός, οι πελατειακές και οι συντεχνιακές νοοτροπίες, οι ισοπεδωτικές αντιλήψεις δημιουργούν την ιδιαιτερότητα και την ιδιορρυθμία της «τέχνης του κυβερνάν» στην Ελλάδα. Ο συγγραφέας αμφισβητεί βεβαιότητες που χρόνια τώρα ρυθμίζουν τον πολιτικό βίο ή θεωρούνται πανάκεια, όπως ο ανασχηματισμός, ή καταγράφει πάγιες αδυναμίες του πολιτικού συστήματος, όπως το θέμα των στελεχών. «Κάποιο από τα σημαντικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ μου είχε πει, τι χρειάζονται οι ξένες γλώσσες, υπάρχουν οι διερμηνείς, και με αυτό εξέφραζε την αντίληψη πολλών. Η άποψη αυτή δείχνει τραγική άγνοια για τον τρόπο συνεννόησης με τους εταίρους μας (...), οι διαπραγματευτές έχουν επιτυχία κυρίως όταν η ανταλλαγή απόψεων μπορεί να γίνει άμεσα και φιλικά εκτός επισήμων συνεδριάσεων» γράφει ο Σημίτης· και η λεπτομέρεια αυτή φανερώνει το ύψος της πραγματέυσης.

Ενα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι η δομή του βιβλίου. Αρχίζει από την εξωτερική πολιτική. Θα παρατηρούσε κανείς ότι αυτό είναι επακόλουθο της πραγματικότητας, αφού το πρώτο γεγονός με το οποίο ήρθε αντιμέτωπος ο Σημίτης ως πρωθυπουργός ήταν η κρίση των Ιμίων. Αυτό όμως δεν δικαιολογεί και την πρόταξη. Η εξωτερική πολιτική, πρώτο μεγάλο κομμάτι στα περιεχόμενα του βιβλίου, είναι προφανώς θέμα στόχων, κυρίως για την ευρωπαϊκή και διεθνή θέση της Ελλάδας ως ευρωπαϊκής χώρας στα Βαλκάνια και όχι ως βαλκανικής χώρας στην Ευρώπη (μήπως τώρα προς τα εκεί βαδίζουμε;). Το θέμα των στόχων δικαιολογεί πολλά πράγματα σε αυτό το βιβλίο όπως και στην πολιτική Σημίτη. Θα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς, για παράδειγμα σε σχέση με την υπόθεση Οτσαλάν, πως ο πρωθυπουργός, ύστερα από τρία χρόνια στην πρωθυπουργία, δεν μπορούσε να ελέγξει τις μυστικές υπηρεσίες. Ίσως αυτή η προσήλωση στους στόχους να δίνει την απάντηση. Είχε δύο-τρία βασικά σχέδια, ένα από τα οποία η ΟΝΕ, και δούλεψε γι' αυτά με πλήρη αφοσίωση αδιαφορώντας ίσως για άλλα. Είναι και αυτή μια ερμηνεία.

Γραμμένο σε πρώτο πρόσωπο, με την αμεσότητα που χαρακτηρίζει τον Σημίτη, δηλαδή μια αποστασιοποιημένη αμεσότητα, με κομμάτια που έχουν σασπένς θρίλερ, όπως για τα Ιμια ή τον Οτσαλάν, με σελίδες ψυχρής ανατομίας, όπως για τους βαμβάκοπαγωγούς της Θεσσαλίας ή για τις ταυτότητες και την Εκκλησία, με την πρωτοτυπία της πραγματέυσης – παρά το βάρος των τεχνικών λεπτομερειών –, το βιβλίο του Σημίτη δικαιολογεί την επιτυχία του. Αναρωτιόμαστε αν η επιτυχία ενός πολιτικού βιβλίου, σαν κι αυτό, είναι η a contrario απόδειξη της φτώχειας της σημερινής πολιτικής.